

Arbeidsnotat

Working Paper

2021:1

Emmy Elizabeth Langøy
Karl Yngvar Dale
Atle Ødegård

En evaluering av videreutdanning i
habilitering og miljøarbeid (VHM)

Høgskolen i Molde
Vitenskapelig høgskole i logistikk

Emmy Elizabeth Langøy
Karl Yngvar Dale
Atle Ødegård

En evaluering av videreutdanning
i habilitering og miljøarbeid (VHM)

Arbeidsnotat / Working Paper 2021:1

Høgskolen i Molde
Vitenskapelig høgskole i logistikk

Molde University College
Specialized University in Logistics

Molde, Norway 2021

ISSN 1894-4078

ISBN 978-82-7962-307-6 (trykt)

ISBN 978-82-7962-308-3 (elektronisk)

Arbeidsnotat

En evaluering av videreutdanning i habilitering og miljøarbeid (VHM)

Emmy Elizabeth Langøy, Karl Yngvar Dale og Atle Ødegård

Høgskolen i Molde 2021

Innhold

1. Innledning.....	3
1.1 Bakgrunnen for evalueringsprosjektet.....	4
1.2 Prosjektets deltagere og samarbeidet med praksisfeltet	5
1.3 Nytteverdien av prosjektet for tjenestemottakerne	6
1.4 Nytteverdien av prosjektet for kommunale helse - og omsorgstjenester.....	6
1.5 Nytteverdien av prosjektet for spesialisthelsetjenesten	7
1.6 Nytteverdien av prosjektet for Høgskolen i Molde	8
2. Metode og resultat.....	9
2.1 Studentevaluering av undervisningsoppleggene	9
2.2 Studentevaluering av refleksjonsgruppene	9
2.3 Studentevaluering ved dybdeintervju av to studenter.....	10
2.4 Evaluering fra ansatte ved kommunale helse - og omsorgstjenester.....	11
2.6 Evaluering ved periodisk tilsyn ved Høgskolen i Molde	11
2.7 Ethiske vurderinger.....	13
3 Evalueringsprosjektets barn: Samskaping og kunnskapsutvikling i praksis- SKUP	13
3.1 Kravene til arbeidslivsrelevans og kvalitet i utdanning.....	14
3.2 Tettere forbindelse mellom utdanning og praksisfelt	15
3.3 Forskingssamarbeid mellom utdanningsinstitusjoner og praksisfeltet	16
Referanser.....	16

1. Innledning

Stortingsmelding nr. 10 God kvalitet – trygge tjenester (2012-2013) sier at grunnlaget for innholdet i helse- og sosialfaglige utdanningene skal være tjenestenes behov for kompetanse. Behov for mer kompetanse ble dokumentert i rapporten *Det gjelder livet hvor* Fylkesmennene i 2016 gjennomførte landsomfattende tilsyn med kommunenes helse- og omsorgstjenester til mennesker med utviklingshemming. Det var tilsyn i 57 kommuner og i hele 45 av disse fant fylkesmennene til dels alvorlig svikt. Fylkesmannen påpekte mange steder at de ansatte hadde svak kompetanse og at det manglet planmessig opplæring (Helsetilsynet, 2017).

Videreutdanning i Habilitering og Miljøarbeid (VHM) er en tverrfaglig videreutdanning på 60 studiepoeng som kan inngå som første året ved master i *Kliniske hjelperelasjoner overfor sårbare grupper* ved Høgskolen i Molde.

www.himolde.no/studier/program/helse-sosialfag-master/index.html Studiet har særlig fokus på autisme, utviklings-hemming og utfordrende atferd. Som studiets navn gjenspeiler handler det om habilitering og miljøarbeid, hvilket tilsier at studiets målgruppe er fagfolk som arbeider innen tjenester og tiltak overfor personer med funksjonshemninger/ funksjonsvansker. Habilitering er målrettede samarbeidsprosesser på ulike arenaer mellom pasient, bruker, pårørende og tjenesteytere (Forskrift om habilitering og rehabilitering, 2011) og miljøarbeid kan defineres som systematisk tilretteleggelse av fysiske, psykiske og sosiale faktorer i miljøet for å oppnå personlig vekst og utvikling hos den enkelte bruker” (Fellesorganisasjonen, 2001). Habiliteringsprosesser og miljøarbeid har til felles at de fordrer ulike grader av tverrprofesjonelt samarbeid. På bakgrunn av dette er temaet tverrprofesjonelt samarbeid er derfor en sentral del av VHM. VHM er et tilbud til fagfolk som ønsker å øke kompetansen i sitt arbeid overfor personer med funksjonshemninger /funksjonsvansker. Studiet tilbys til studenter som har helsefaglig, sosialfaglig eller pedagogisk bachelorutdanning.

I Stortingsmelding nr. 10 (2012–2013) framheves at et hovedmål med enhver utdanning er at studentene utvikler sin kompetanse slik at de kan reflektere over egen yrkespraksis og bidra til systematisk kvalitetsutvikling innenfor eget fagområde. Dette er en målsetting som Videreutdanning i Habilitering og Miljøarbeid (VHM) støtter og som er bakgrunnen for at VHM i perioden 2019-2020 gjennomgår en grundig evaluering.

1.1 Bakgrunnen for evalueringsprosjektet

Kollegiet ved vernepleierutdanningen så, over tid, at det var behov for en videreutdanning innen miljøarbeid. I 2004-05 jobbet en arbeidsgruppe med profil og innhold på et mulig videreutdanningstilbud. Etter føringer fra høgskolen om at psykisk helsevern skulle inkluderes, ble det foreløpige navnet «Videreutdanning i profesjonelt miljøarbeid». Dette arbeidet førte dessverre ikke fram av budsjettmessige hensyn. I 2011 ble saken tatt opp igjen, og det ble opprettet en ny arbeidsgruppe med interne deltakere. Bakgrunnen for at det nå kunne være rom for å prøve igjen, var flere endringer både nasjonalt, for eksempel ved samhandlingsreformen og lokalt, for eksempel i økt antall studenter på vernepleie, samt opprettelse av klinisk master. Det var da ønskelig å avgrense målgruppe noe, samt at 'Tverrprofesjonelt samarbeid' ble inkludert og man foreslo at dette skulle være en videreutdanning i profesjonelt miljøarbeid med spesielt fokus på mennesker med funksjonshemming. Dette forslaget ble vedtatt under navnet Videreutdanning i habilitering og tverrprofesjonalitet, og oppstartet i 2014. I 2018 ble navnet endret til det nåværende navnet: Videreutdanning i habilitering og miljøarbeid.

Studiet har vært jevnlig evaluert og justert som en del av løpende drift. En sentral målsetning for VHM er at studiet er i tråd med praksisfeltets behov for kompetanse. I Regjeringens plan for omsorgsfeltet *Omsorg 2020 2015-2020*; fremheves at "det er behov for faglig omstilling med endret og høyere kompetanse" (Helse- og omsorgsdepartementet, 2015). Dette behovet er blant annet knyttet til at kommunale helse - og omsorgstjenester er i endring. Det er flere personer med sammensatte og store hjelpebehov enn før. Det er vekst i brukergruppene med psykiske lidelser og stadig flere yngre har behov for hjemmetjenester, samtidig er det et økende antall eldre med kroniske og sammensatte behov. Dette resulterer i et økt behov for aktiv omsorg, rehabilitering og habilitering. Nye brukergrupper, endrede oppgaver og forventinger om forskningsbasert praksis krever at ansatte må oppdatere sin kunnskap og kompetanse (Forskning for bedre kommunale helse -og omsorgstjenester, 2014).

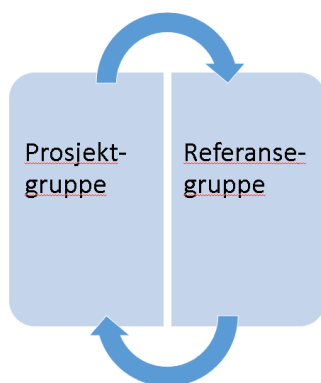
På bakgrunn av dette endrede utfordringsbilde var det var interessant for VHM å gjennomføre en grundig evaluering sammen med aktører fra de kommunale helse - og omsorgs-tjenestene hvor de fleste av våre studenter har sitt daglige virke.

Hensikten med prosjekt "Evaluering VHM 2020" er todelt. For det første skal evalueringen bidra til å undersøke og sikre den faglige kvaliteten i videreutdanningen. Dette vil skje gjennom å evaluere både det faglige innholdet i studiet og hvordan studiet er organisert. For

det andre vil evalueringen bidra til å forstå hva som er praksisfeltets kompetansebehov, noe som vil igjen vil danne grunnlag for å utvikle studiet videre.

1.2 Prosjektets deltagere og samarbeidet med praksisfeltet

Prosjektgruppa består av fagansvarlig og førsteamanuensis Emmy Elizabeth Langøy, førsteamanuensis Karl Yngvar Dale som er studieleder ved Masterutdanningen ved avd Helse-og sosialfag og professor Atle Ødegård som har vært involvert i VHM fra starten. I tillegg til prosjektgruppa består prosjektet av en referansegruppe med representanter fra kommunene, spesialisthelsetjenesten, student ved VHM og ansatte ved Avdeling for helse -og sosialfag ved Høgskolen i Molde.

Figur 1. Organisering av prosjektet

Referansegruppa pr. 1/12-20 består av ledere i praksisfeltet: Bente Hegdal fra Molde kommune, Karianne Vestavik, Monica Sortehaug og Elisabeth Nerland Dyrhaug fra Hustadvika kommune, Leif Arne Lagesen fra Midsund/Molde kommune, Lis Kvalshaug fra Averøy kommune, Andor Osborg fra Kristiansund kommune og psykologspesialist Olaf Holm fra Seksjon for spesialisert habilitering (tidligere Voksenhabiliteringstjenesten).

Evalueringssprosessen, som involverer eksterne deltagere, skjer i et samarbeid mellom prosjektgruppa og referansegruppa. I 2020 ble det holdt et dagsseminar 13 februar og en todagerssamling 22-23 september. Det ble innsamlet data fra deltagerne i referansegruppa i disse samlingene og utdrag fra dette blir beskrevet seinere i notatet.

1.3 Nytteverdien av prosjektet for tjenestemottakerne

En god videreutdanning vil kunne bidra til kompetente og reflekterte tjenesteytere som vil være en styrke for tjenestemottakerne, derfor vil vi si noe om hvordan kompetansen utvikles hos studentene ved VHM under studiet. VHM baserer seg på forskning og forskningsbasert undervisning. Dette kan ses på to måter, for det første kan det ses ved læringsmålene hvor studenten blant annet skal kunne anvende grunnleggende vitenskapsteoretiske perspektiver i faglige diskusjoner og kunne reflektere kritisk over forskningsetiske problemstillinger og metoder. For det andre ser vi forskningsforankringen ved lærerkreftene i studiet.

Fagansvarlige og de fleste undervisere er aktive forskere. Forskningsbasert undervisning foregår når vitenskapelig ansatte underviser innen sitt forskningsområde eller tilgrensende fagfelt, og når deres forskerkompetanse, forskererfaring og forskerinnsikt betyr noe for undervisningen (Forskerforbundet, 2010).

VHM er videre forankret i både helse - og omsorgsforskning, nettopp for å sikre økt kompetanse blant tjenesteytere som tar studiet. Det kan nevnes at det er både forskjeller og likheter mellom helseforskning og omsorgstjenesteforskning. Omsorgstjenesteforskningen har klare fellestrekk med helsetjenesteforskningen, da begge utføres med basis i flere disipliner (samfunnsvitenskapelige, helsefaglige, økonomisk-administrative), og de er begge ofte tverrfaglig i sin innretning. Samtidig hevder Magnussen (2020) at omsorgstjenestene skiller seg fra helsetjenesten på ett vesentlig område. Målet med helsetjenester er å oppnå en bedret helse, mens målet med omsorgstjenesten like mye er å bidra til at individer kan leve med og i den tilstanden de har. Denne distinksjonen mellom helsetjenesteforskning og omsorgstjenesteforskning gjenspeiles også i forskjellen på rehabilitering og habilitering. Der rehabilitering viser til et mål om å komme *tilbake* til et tidligere funksjonsnivå (Mæhlum 2020), fokuserer habilitering mer på at den som er funksjonshemmet på grunn av sykdom eller skade skal utvikle funksjons- eller mestringsevnen for å oppnå mer selvstendighet og bedret livskvalitet (Store medisinske leksikon 2020).

Oppsummert vil tilgangen til et oppdatert og godt videreutdanningstilbud for tjenesteyterne i kommunene kunne bidra til at tjenestene i større grad kan holde en høy faglig og etisk kvalitet, hvilket vil innebære en reell nytteverdi for tjenesteytere.

1.4 Nytteverdien av prosjektet for kommunale helse - og omsorgstjenester

Det er viktig at VHM gjenspeiler praksisfeltets utfordringer og kompetansebehov i den forstand at det faglige innholdet i VHM skal kunne bidra til økt kompetanse blant de

tjenesteyterne som gjennomfører VHM. Prosjektet gir spesielt ledere for kommunale helse - og omsorgstjenester mulighet å bidra til videreutvikling av et studieprogram som skal møte de utfordringer og kompetansebehov som finnes i tjenestene.

Figur 2. Målsetting med å involvere kommunene i Evalueringsprosjektet

På et organisatorisk nivå gir VHM praksisfeltet (ved kommunale helse -og omsorgstjenester) mulighet til å øke den totale kompetanse innen habilitering og miljøarbeid. Den enkelte ansatte som fullfører VHM får 60 studiepoeng, noe som gir mulighet til å ta en full master, for eksempel i *Kliniske hjelperelasjoner for sårbare grupper*. Fullført masterutdanning gir videre mulighet for å ta PhD – også et utdanningsnivå som tilbys ved Høgskolen i Molde i samarbeid med Høgskulen i Volda (se evt.

<https://www.himolde.no/studier/om/studiekvalitet/kvalitetssystem/ph.d/ph.d.-i-helse--og-sosialfag/>).

1.5 Nytteverdien av prosjektet for spesialisthelsetjenesten

Et sterkt og kvalitetsmessig godt videreutdanningstilbud innen habilitering og miljøarbeid vil også ha betydning for andrelinjetjenesten. I planleggingen av prosjektet ble det derfor lagt vekt på å ha med en representant fra spesialisthelsetjenesten. Bakgrunnen var at Voksenhabiliterings pasienter/brukere også er kommunenes tjenestemottakere. Gjennom ulike pasientsaker i hele fylket har Voksenhabiliteringen veldig god innsikt i de behov det kommunale tjenesteapparatet har med hensyn til for eksempel kompetanse og faglige tema. Prosjektgruppa anså det derfor som svært viktig at spesialisthelsetjenesten var representert, da ulike forskningsrapporter har vist at det eksistere store behov for å utvikle tjenesten overfor

f.eks. overfor personer med utviklingshemming. Et problem som har vært løftet frem er at det fortsatt er en stor andel ufaglærte i tjenestene overfor denne målgruppen (Helsetilsynet, 2017).

Voksenhabiliteringen kan i dette prosjektet altså blant annet bidra med kunnskap om hva som erfares å være sentrale behov i hverdagen for henviste pasienter. Ved økt kompetanse ute i kommunene er det en mulighet for at behovet for spesialiserte tjenester, i det økende omfang som det nå har, kan reduseres. Det er også en antagelse at spesialisthelsetjenesten vil kunne få bedre muligheter forutsetninger for å lykkes med veiledning, tiltak og opplæring når kompetansen og kunnskapsnivået ute i kommunene økes. Det kan legges til at VHM har hatt flere studenter fra Voksenhabiliteringen, og studiet har fått gode tilbakemelding fra kollegiet i Voksenhabiliteringstjenesten. VHM har således også bidratt til kompetanseheving også i spesialisthelsetjenesten.

1.6 Nytteverdien av prosjektet for Høgskolen i Molde

Prosjektgruppa i "Evaluering VHM 2020" ønsker, i samarbeid med praksisfeltet og brukerrepresentanter, å gå gjennom videreutdanningens temaer og vekting av disse. Dette er en deltidsvidereutdanning hvor studentene ofte har 100% stilling samtidig som de har 50% studieprogresjon. Det vil derfor også være interessant å vurdere den praktiske organiseringen av studiet, slik at det best mulig kan møte studentenes og praksisfeltets muligheter og behov. Det er også ønskelig å dreie undervisninga mer over på studentaktive former for læring. I perioden med koronarestriksjoner ble det også prøvd ut flere digitale undervisningsopplegg, både for gruppearbeid og individuelt arbeid. Flere av disse ble av studentene evaluert som svært gode og dette er erfaringer VHM vil ta med i den videre utviklinga av studiets ulike undervisningsformer.

Et best mulig videreutdanningstilbud innen habilitering og miljøarbeid vil styrke VHM, og derigjennom kunne øke studenttallet ved studiet. Men like viktig er at et kvalitativt godt videreutdanningstilbud innen habilitering og miljøarbeid også vil være en anerkjennelse av betydninga ved det vernepleierfaglige arbeidet ved Høgskolen i Molde.

Vernepleierutdanninga har hatt en stor vekst de seinere år og pr idag er det ca. 240 vernepleierstudenter – fordelt på 5 kull ved HiMolde.

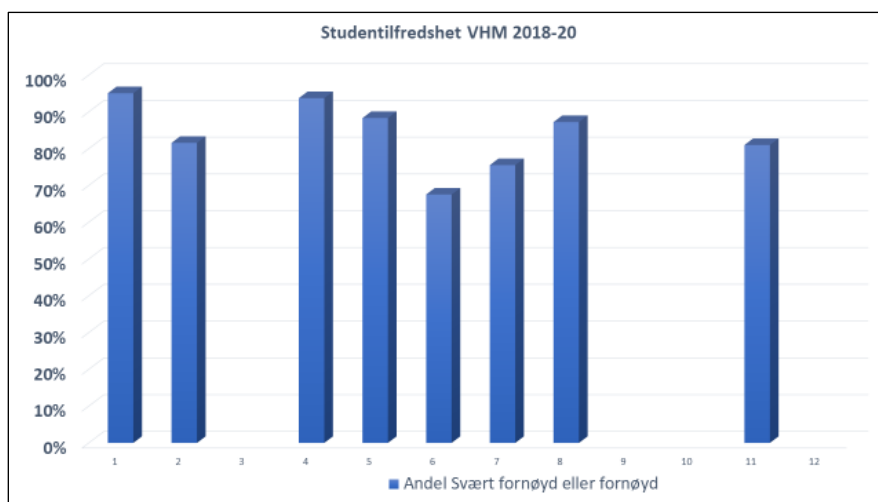
Et annet viktig punkt er også at det å opprettholde og videreutvikle VHM sin gode kvalitet vil kunne gi flere kvalifiserte kandidater inn i masterutdanninga ved Høgskolen i Molde. I dag har fem av 13 studenter ved master i Kliniske hjelperelasjoner overfor sårbare grupper, sin bakgrunn fra VHM. I tillegg til at evalueringsprosjektet skal bidra til videreutvikling og

styrking av VHM, vil data fra referansegruppa danne grunnlag for annen publisering, blant annet i vitenskapelige tidsskrift.

2. Metode og resultat

2.1 Studentevaluering av undervisningsoppleggene

Mot slutten av de fleste uke-samlingene har hver forelesning eller undervisningsbolk blitt evaluert og noen sentrale funn blir presentert nedenfor. Det har blant annet vært brukt et skåringsskjema hvor studentene har krysset av for fem ulike svaralternativer: Svært fornøyd, fornøyd, verken eller, lite fornøyd og misfornøyd. Disse løpende evalueringene har to funksjoner: det bidrar til at VHM fortløpende får respons på det faglige opplegget og det gir data for mer overordnet vurdering av studentfornøydhet og opplevd studiekvalitet.

Figur 3. Studenttilfredshet. Evaluering av samlingsuker ved VHM 2018-2020

Resultatene fra de åtte ukesamlingene som ble skåret ut i evalueringsskjemaer viser at 84 % av studentene er svært fornøyd eller fornøyd med kvaliteten på undervisningsopplegget.

2.2 Studentevaluering av refleksjonsgruppene

Refleksjonsgruppene er en sentral og obligatorisk del av læringsformen ved studiet, og de skal gi studenten kunnskap i å identifisere, analysere og vurdere problemstillinger fra praksis på en systematisk måte. Arbeidsmetodikken innebærer at studentene bringer problemstillinger i form av case fra egen praksiserfaring inn i gruppene og ved analyse og drøfting i

refleksjonsgruppene skal studentene anvende lærestoff og skape sammenheng mellom teori og praksis. Gjennom felles refleksjon med utgangspunkt i disse kliniske og pedagogiske situasjonene utvikler studentene økt kompetanse.

Vinteren 2020 ble det gjort både muntlig og skriftlig evaluering av hvordan studentene opplevde læringsutbyttet og organiseringa av refleksjonsgruppene. Studentevalueringene viser høy grad av fornøydhet. Refleksjonsgruppene ble skriftlig evaluert av det avtroppende kullet VHM18 og utbyttet av gruppearbeidet ble vurdert som svært godt. *Gruppearbeidets relevans i forhold til læringsmålene* ble av 10 av 10 skåret ut som meget bra eller bra. *Relevansen i forhold til praksisfeltet* ble opplevd som meget bra eller bra av 9 av 10. *Læringsutbyttet av refleksjonsgruppearbeidet* ble opplevd som meget bra eller bra av 9 av 10, men noe bedre toppskår når veileder var til stede kontra når gruppa var uten veileder. Forskjellen var imidlertid ikke stor, det forteller at gruppene fungerer slik man ønsker også når de er uten veiledning.

I evalueringene av refleksjonsgruppene fikk vi også innspill om justeringer av mer organisatorisk karakter. Flere av disse innspillene har ført til endringer for kullet som startet høsten 2020. Vi har blant annet endret refleksjonsgruppemøtene, som var hovedsakelig nettmøter mellom samlingene, til å bli ansikt-til-ansikt- møter i samlingsukene fordi det fysiske møtet anses å ha vesentlig betydning i slikt lærings -og dannelsesarbeid. Under koronaepidemien har imidlertid gruppearbeidene vært holdt hovedsakelig som nettmøter.

VHM blir ellers løpende vurdert og gitt tilbakemelding gjennom vårt kvalitetssystem. Dette bygger på at kullet velger seg en tillitsvalgt som gjennom jevnlig kulltimer får inn saker fra kullet og formidler disse i egen møter med fagansvarlig som følger opp sakene videre. Referat fra møte både med kull og fagansvarlig blir lagt i egen mappe i læringsplattformen Canvas, hvor det er tilgjengelig for alle ved studiet og for Høgskolen. Det er et mål å ha åpenhet og transparens om både studiekvaliteten og kvalitetssystemet.

2.3 Studentevaluering ved dybdeintervju av to studenter

I februar 2021 ble det tatt et kvalitativt intervju av en tidligere VHM-student og en VHM-student fra eksisterende kull. Dette intervjuet ga innsikt i hvilke undervisningsformer disse studentene opplevde som mest lærerike. Gjennomgående var *aktiv deltagelse* fra studentens side trukket fram som mest lærerikt. VHM er under evalueringsprosessen i gang med å gå over til enda høyere grad av studentaktive former for undervisning hvor diskusjoner med medstudenter og lærer, egenstudier og oppgaveløsning i gruppe alternerer. Fagansvarlig tar

våren 2021 Universitet og Høgskole-pedagogikk (15 studiepoeng) ved OsloMet for å heve sin kompetanse på nyere pedagogiske metoder.

2.4 Evaluering fra ansatte ved kommunale helse - og omsorgstjenester

Referansegruppa i Evalueringsprosjektet bidrog med data til Evalueringsprosjektet VHM20 i september 2020. Det ble laget et spørreskjema til referansegruppa, hvor målet er at prosjektgruppa får innspill fra praksisfeltet om deres opplevde behov for kompetanseheving innen områder som er relatert til habilitering og miljøarbeid i kommunene. Skjemaet ble besvart av 7 ledere og ansatte fra kommunesektoren og spesialisthelsetjenesten. Disse data fra praksisfeltet er under analyse og blir presentert i en vitenskapelig artikkel.

Vi kan likevel kort nevne at spørreskjemaet, i tillegg til spørsmål knytta til VHM, også spurte om hva informantene opplevde som utfordrende i tjenestene for funksjonshemmede. Utfordringene viste seg å være forbundet med ressurser, relatert til både tid og økonomi. Videre ble det å rekruttere, og beholde, gode fagfolk opplevde som utfordrende. Å holde kompetansenivået så høyt som det er behov for er heller ikke lett for kommunene, og de ønsket at kunnskapen, blant annet om lovverk, hos ansatte skulle vært bedre. Disse svarene er tankevekkende når man ser at kravene til kommunene har økt, samtidig som kommuneøkonomien ofte er under sterkt press.

2.6 Evaluering ved periodisk tilsyn ved Høgskolen i Molde

Kravet om eksternevaluering av studieprogram er gitt av NOKUT i § 2-1. Krav til kvalitetssikringssystem: «Institusjonene skal gjennomføre periodiske evalueringer av studietilbudene sine. Representanter fra arbeids- eller samfunnsliv, studenter og eksterne sakkyndige, som er relevante for studietilbudet, skal bidra i evalueringene.

Evalueringsresultatene skal være offentlige (Forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning, 2010).

I kvalitetssystemet for Høgskolen i Molde gis det følgende, overordnede, retningslinjer: Formålet med evaluering: Formålet med evaluering av studieprogram er å legge til rette for kontinuerlig forbedring av programmene ved Høgskolen. Evalueringen skal bidra til at studieprogrammets læringsmål er oppdaterte og relevante, og at emnene som inngår i programmet er utformet med læringsaktiviteter og evalueringsformer på en slik måte at studentene oppnår studieprogrammets læringsutbytte. Evalueringene skal også bidra til at

programmene har en plass i Høgskolens samfunnsoppdrag og har relevans for arbeidsmarked og samfunn generelt.

Den periodiske evalueringen er et komplement til det årlige kvalitetsarbeidet og skal bidra med et helhetlig og eksternt blick på programmets form og innhold. Den skal være et redskap for fagmiljøene i deres arbeid med å utvikle programmet. Den periodiske evalueringen gjennomføres i tre trinn; avdelingens forarbeid, ekstern sakkyndiges evaluering og avdelingens oppfølging av evalueringsrapporten.

VHM har dermed i 2020-2021 også blitt evaluert i forbindelse med et slikt periodisk tilsyn. To eksterne fagfeller vurderte studiet og bemerker at VHM ser ut til å være svært relevant og speiler dagens utfordringsbilde helse - og sosialfaglig arbeid godt. Den ene fagfellen trekker fram at dette alene ikke automatisk tilsier mange søkere og tilføyer: " her vil nok tilskudd fra arbeidsgivere i form av permisjon med lønn for å studere og økt lønn etter utdanning kunne være medvirkende faktorer for antall søkere til studiet. Dette er områder som utdanningen alene i begrenset grad kan påvirke".

Denne analysen samsvarer med tilbakemeldinger VHM har fått både fra interesserte søkere som likevel ikke takker ja til studietilbudet og fra studenter som ser seg nødt til å slutte underveis. Manglende støtte og tilrettelegging fra arbeidsgiver er et hyppig problem. Hvis man ikke får noe støtte, verken økonomisk eller tidsmessig fra arbeidsgiversida så kan det bli for stritt når de skal sjonglere full jobb og egen familie. Noen studenter må ta ut feriedager for å komme til samlinger, og det sier seg selv at dette byr på utfordringer på sikt.

Videre sier fagfellen at " det kan være behov for å se nærmere på hvordan en kan arbeide for å fremme økt samarbeid mellom høgskolen og helse - og sosialtjenesten for å styrke koplingen mellom utdanningstilbud og arbeidslivskompetanse". Dette er et viktig poeng, også når det gjelder å fremme forståelse for viktigheten av et slikt videreutdanningstilbud for habiliteringsfeltet. VHM sitt evalueringsprosjekt som dette arbeidsnotatet beskriver, er i seg selv et tiltak som styrker denne koplingen ettersom det involverer både kommunene, spesialisthelsetjenesten og Høgskolen. Et mer systematisk samarbeid mellom utdanning og praksisfelt blir videre løftet fram under punkt 3-2.

Rapporten fra ekstern sakkyndige ved periodisk tilsyn skal foreslå hvordan kvaliteten i studieprogrammet kan videreutvikles. Det skal redegjøres for gode og svake sider ved programmet og foreslås tiltak. For VHM sin del var det få svakheter som ble trukket fram av fagfellevurderingen. Dette ser vi som et positivt signal om at studiet holder en god kvalitet og,

jmfr helse - og omsorgsfeltets utfordringsbilde og kompetansebehov, så absolutt har livets rett.

2.7 Etiske vurderinger

Alle aktører må delta frivillig og informert. Dernest må anonymisering vektlegges i all omtale av prosjektet siden det er små forhold i regionen og brukere skal ikke kunne bli gjenkjent ut fra aktørenes omtale om tjenester og kompetansebehov. Alle data fra prosjektet vil bli oppbevart på sikkert sted og all informasjon brukt i rapporter og skriftlige kilder vil bli anonymisert. Prosjektet er godkjent ved Norsk senter for forskningsdata (NSD).

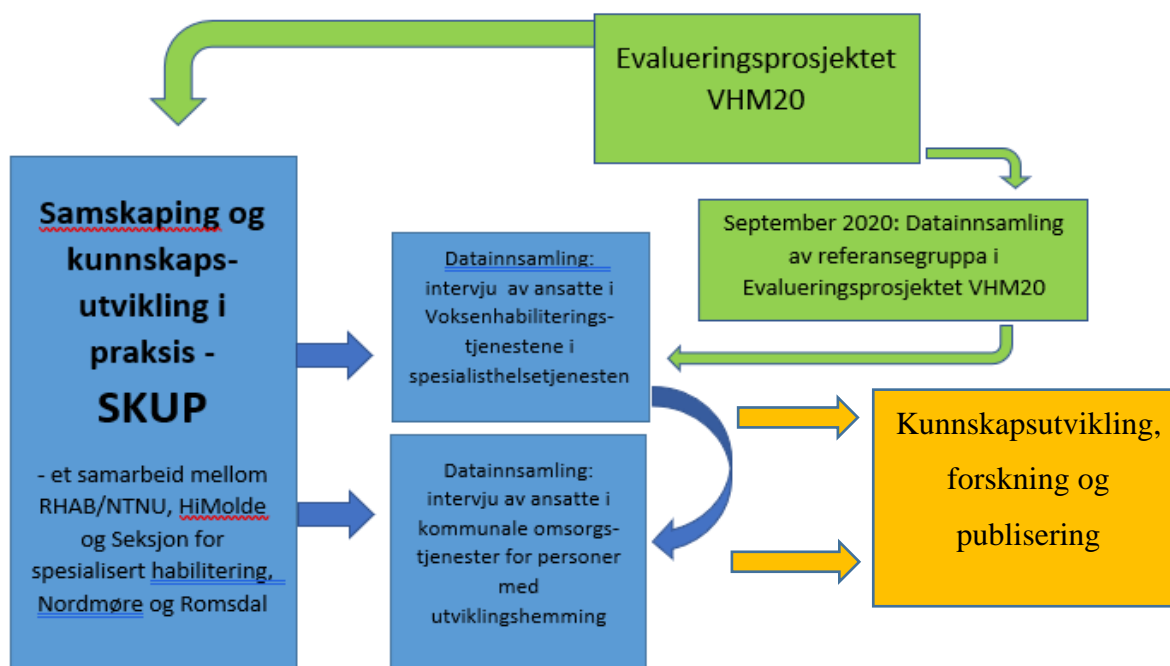
3 Evalueringsprosjektets barn: Samskaping og kunnskapsutvikling i praksis- SKUP

Underveis i arbeidet i Evaluering VHM20, og særlig under de muntlige evalueringssamtalene med studentene i kullet, ble utfordringer knyttet til kunnskapsimplementering løfta fram. Studentene erfarte stadig vansker med å få ny kunnskap til å slå rot ute i sine arbeidsplasser, som ofte var i kommunale tjenester. Dette kunne gjelde ny kunnskap som de brakte med seg fra studiet eller som tjenesten fikk tilgang til fra habiliteringstjenesten i spesialisthelsetjenesten. Tendensen var at den etablerte praksisen i daglig tjenesteyting overfor tjenestemottakerne, etter en tid, gjerne fortsatte som før.

Disse erfaringene samsvarte med fagansvarliges erfaring fra kommunale tjenester og spesialisthelsetjenesten. Dette bakteppet bidrog til et ønske om å undersøke nærmere hvordan kunnskap skal kunne implementeres i de kommunale helse- og omsorgstjenestene på måter som fører til reell kompetanseheving i tjenestene.

Hva kreves for at spesialisthelsetjenesten, i samspill med helse og omsorgstjenesten i kommunene, skal kunne utvikle og implementere kunnskap slik at det førte til en reell kompetanseheving hos tjenesteyterne?

I lys av Tverrprofesjonelt samarbeid er et slikt samarbeidsprosjekt, mellom et høgskolestudium og de yrkesutøvere som er målgruppa for studiet, interessant i seg selv.

Figur 4: Sammenhengen mellom Evalueringsprosjektet VHM20 og SKUP-prosjektet

3.1 Kravene til arbeidslivsrelevans og kvalitet i utdanning

Arbeidsrelevansmeldingen som er ventet våren 2021 vil vektlegge samarbeid mellom høyere utdanning og arbeidslivet sterkt. Forsknings- og høyere utdanningsminister Henrik Asheim framholder at vi er helt avhengig av samarbeid for å svare på de utfordringene vi står overfor blant annet vedrørende velferdssamfunnets bærekraft. Det krever at utdanningsinstitusjonene og arbeidslivet kommer tettere på hverandre og samarbeider mer enn de gjør i dag. Ministeren sender denne oppfordringen både til universitetene, høyskolene og arbeids- og næringslivet (DIKU, 2020).

Praksisopphold for studenter er den klart vanligste formen for samarbeid mellom utdanning og arbeidsliv i Norge og andre land. Samarbeid med arbeidslivet er likevel mer enn bare praksis. – Det kan også være samarbeid om utvikling av studieprogram og undervisning, karriereveiledning eller gjensidig ansatthospitering. I tillegg er det viktig at høyere utdanning og arbeidsliv jobber sammen om å styrke entreprenørskapsdimensjonen i norsk høyere utdanning. Her kommer Norge dårligere ut enn land som Tyskland, Nederland, Finland og Danmark, sier direktør i Diku, Harald Nybølet.

3.2 Tettere forbindelse mellom utdanning og praksisfelt

Det er et uttalt mål at man bør ha en tett forbindelse mellom utdanning og praksisfelt. Det framheves at det er viktig for kvaliteten på utdanningen og studentenes læring at praksisstudier eller annen arbeidslivserfaring er godt integrert i studieprogrammet. (Meld. St. 16 (2016-2017)). VHM har ikke praksis underveis i studiet, men nærheten til praksisfeltet er ivarett ved at studentene fra før har praktisk erfaring fra fagfeltet og at de aller fleste har sitt daglige yrkesliv midt i den virkeligheten man søker nærhet til.

Hva kunne vært videre vært gjort for å skape tettere bånd mellom utdanningsinstitusjonene og tjenestene? Nedenfor følger noen forslag til at grenseflaten mellom utdanningen og praksis styrkes:

- Fagdager hvor praksisfeltet inviteres inn for faglige presentasjoner og uformelle samtaler. Dette har Høgskolen ved avdeling for Helse og sosial allerede god erfaring med.
- Kortere hospiteringer i kommunale tjenester eller spesialisthelsetjenesten for ansatte ved HiMolde.
- Seminar til diskusjon og erfaringsutveksling.
- Mer avgrensede undervisningsopplegg ved VHM som HiMolde kunne invitere tjenesteytere inn på.
- Webinar

Hvordan kunne dette gjøre i praksis? Det vil være et ressurs spørsmål, som heller ikke burde være initiert utelukkende fra utdanningsinstitusjonens side. For eksempel kan kommunene organiserer noen faglige arrangement der Høgskolen ved VHM blir invitert.

Hvor kunne evt hospitering og annet samarbeid kommet i stand? Her er noen forslag som relatert til kommunale tjenester og skole

- Bofellesskap
- Skole
- Dagsenter
- Hjemme/botjeneste
- Kommunale habiliteringstjenester?
- Habilitering i spesialisthelsetjenesten

3.3 Forskingssamarbeid mellom utdanningsinstitusjoner og praksisfeltet.

Både i Evalueringsprosjektet VHM20 og i SKUP-prosjektet er det etablert samarbeid om kunnskapsutvikling og forskning med ansatte i kommunene. Dette anses som en vinn-vinn-situasjon. For forskere i akademia kan være en god måte å få innblikk i, og større nærhet til, feltets aktuelle problemstillinger. For kommunene selv kan ansattes økte innsikt i forskning bidra både til mer forståelse og interesse for kunnskapsbasert praksis. Implementering av ny kunnskap vil også være lettere i virksomheter der personellet deltar i forskningsprosjekter, personellet har kjennskap til forskningsmetodikk gjennom utdanningen og det er en kultur i virksomheten for kunnskapsbasert praksis (Meld. St. 10 (2012–2013)).

Referanser

- Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høgare utdanning, DIKU, (2020). *Norsk utdanning trenger tettere bånd til arbeidslivet*. <https://diku.no/aktuelt/norsk-utdanning-trenger-tettere-baand-til-arbeidslivet>
- Fellesorganisasjonen, (2020). *Ingen tid å miste. En kartlegging av kompetansesituasjonen i tjenester til personer med utviklingshemming*. En rapport fra FO og NAKU Utgivelse: 06/20. <https://www.fo.no/getfile.php/1330664-1598358898/Filer/Rapport%20komp%20i%20tjenester%20til%20utviklingshemmede.pdf>
- Forskerforbundet, (2010). *Forskningsbasert undervisning*. <https://www.forskerforbundet.no/var-politikk/forskningsbasert-undervisning/>
- Forskrift om habilitering og rehabilitering, (2011). *Forskrift om habilitering og rehabilitering, individuell plan og koordinator*. Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2011-12-16-1256>
- Forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning, (2010). <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2010-02-01-96>
- Habilitering i Store medisinske leksikon på snl.no. Hentet 1. mars 2021 fra <https://sml.snl.no/habilitering>
- Helse- og omsorgsdepartementet (2015). Omsorg 2020. Regjeringens plan for omsorgsfeltet 2015-2020. https://www.regjeringen.no/contentassets/af2a24858c8340edaf78a77e2fbe9cb7/omsorg_2020.pdf
- Helsetilsynet, (2017). Det gjelder livet. Oppsummering av landsomfattende tilsyn i 2016 med kommunale helse- og omsorgstjenester til personer med utviklingshemming. Rapport 4/2017. https://www.helsetilsynet.no/globalassets/opplastinger/publikasjoner/rapporter2017/helsetilsynetrapport4_2017.pdf
- Lie, I. M., (2013). *Universell utforming. Verdigrunnlag, kunnskap og praksis*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

- Magnussen, J., (2020). Omsorg, omsorgstjenester og omsorgstjenesteforskning. *Tidsskrift for omsorgsforskning*, 1(6), 1
https://www.idunn.no/tidsskrift_for_omsorgsforskning/2020/01/omsorg_omsorgstjenester_og_omsorgstjenesteforskning
- Mæhlum, Sverre: rehabilitering i Store medisinske leksikon på snl.no. Hentet 1. mars 2021 fra <https://sml.snl.no/rehabilitering>
- Store medisinske leksikon: Habilitering i snl.no. Hentet 1. mars 2021 fra <https://sml.snl.no/habilitering>
- St.meld. nr. 10 (2012-2013). *God kvalitet- tryggetjenester: Kvalitet og pasientsikkerhet i helse- og omsorgstjenesten*. Helse - og omsorgsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/b9f8d14c14634c67a579a1c48a07c103/no/pdfs/stm201220130010000dddpdfs.pdf>
- St.meld. nr. 16 (2016–2017). *Kultur for kvalitet i høyere utdanning*. Kunnskapsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-16-20162017/id2536007/?q=praksisfeltet&ch=2#kap1>

Høgskolen i Molde

PO.Box 2110

N-6402 Molde

Norway

Tel.: +47 71 21 40 00

post@himolde.no

www.himolde.no